

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Detectio Nvgarvm Lvtheri, Cvm Declaratione Veritatis
Catholicae, Et Confvtatione Dogmatvm Lvtheranorvm**

Bundere, Jan van den

Louanij, 1551

Vnde Luthero tot sectatores. cap. xxxvij.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35621

MONSTRVM SIT LVTHE. 98

gua sua. Huiusmodi nō est Lutheranus. Sed quo orbem turbat Iouem sede sua (quòd aggressi sunt olim Titāes) deicere tentaret, & quietissimum illius monarchiæ statum cōmoueret si posset, qui est impudicus, commestator, apostata, mendax, fidefragus, raptor, seditiosus, calumniator &cæ. Igitur partem non habet in regno Dei & Christi. Pars autem eius erit secundum opera eius in stagno arden-^{Apoca. 20}ti igne & sulphure, vbi nullus ordo sed semperiternus horror inhabitat. Redite itaq; preuaricatores ad cor, ne euolet tempus penitentia, quo nihil preciosius datum est vobis.

Vnde Luthero tot sectatores.

CAP. XXXVII.

PHILOMATHES Gaudeo mirum in modum, quòd congressum tuum non vitauerim. Nam omnia quæ dudū perplexum me reddiderant clarè diluisti. Vtinam talem confabulationem appetere heretici parati erudiri? Vnum tamē est quod animū meū conturbat. Si Lutheri doctrina tā impia est, quomodo inuenit sibi tam cupidos auditores, apertis vlnis eam doctrinam amplexātes?

ORTHO. Habuit olim Iouinianus multos sectatores, Contra quem Hieronymus li. 2. cap. 49. Ne glorieris inquit, quòd multos habeas discipulos. Filius enim Dei docuit

O ij Iudæos

VNDE LVTHERO

Iudæos, & .xij. tantū Apostoli sequebātur eū. Quòd mali acquiescunt sententiæ tuæ iudicium voluptatis est. Nō enim tam te loquētem probāt, quā̄m suis vitijs fauent. Semper enim pseudoprophetæ dulcia pollicentur, & ad modicum placent. Amara est veritas, & qui eam prædicant replentur amaritudine. Et vt de cæteris fileam, Arrius nonne ferè totum orbem in suam traxit sententiam?

PHILOMATHES Hoc tamen demiror quibus fucis tot hominum varia ingenia immo & varijs morbis deditos in suam pellere valuit sectam.

ORTHODOXVS Pro me respōdet Tertullianus in lib. de præscripti. hæreticorum. Hæretici inquit apud eos multū valent, qui in fide non valent. In pugna pugilū & gladiatorum, plerumque non quia fortis est qui vicit, aut quia vinci non potest, sed quoniā ille qui victus est, nullis viribus fuit. Sic vincit imbecillis claudum, non quia fortis sed quia claudus resistere non valet. Quot putas hoc fūco delusos & dementatos? Quòd ait, Certò scio doctrinam meam de cælo me recepisse, Doctrina mea non nisi Christi est euangelium: Christus me vacillantem in doctrina confortauit: Certus sum quòd Deus pro suo euangelista me habeat & cognoscat. Alij, hominum
minum

minum doctrinas & statuta docent, ego non
 nisi Christi nudum euangelium. Quis inter
 pusillos hoc nouit discernere ex arrogantia
 an ex spiritu dixerit hæc? Neq; leuis fuit mo-
 menti vt aures vulgi sibi arrectas faceret Lu-
 therus, sacerdotum & monachorū vitam de-
 testabilem, & abusus ecclesiasticorum calum-
 niosè obtrudere conatus est. Laicis enim of-
 fensos clericos oppidò tradit antiquitas, pru-
 riunt enim secularium aures vt audiant mala
 ecclesiasticorum. Deinde quod sensui cuiusli-
 bet accommodum videret, liberè concessit.
 Sardanapalicis, delicias & voluptates corpo-
 ris permisit. Veneri deditis, viri & mulieris
 commixtionem tam necessariam prædicauit
 quàm cibum aut potum. Ventricolis, ieiunia,
 abstinentiam à carnibus, vel ab alijs cibis, ab
 ecclesia instituta, asseruit sacerdotum com-
 menta, & non obseruanda. Quid enim o-
 ciosis & ad opera virtutum torpentibus po-
 tuit dici plausibilis, quàm externa opera ef-
 se hypocrisim, & ea Deum non curare, eum-
 que cordis solum habere rationem? Quid
 monachis voti sui pertesis suauius afferri po-
 tuit quàm vota non obligare? In summa,
 quid optabilius pro securitate quàm nullum
 peccatum damnare hominem præter infide-
 litatem? Tam diuitem hominem Christianū

VNDE LVTHERO

vt non possit perire, nisi nolit credere. Et quòd sola fide iustificari possit. His plurimos pellexit. Vulgi sibi conciliauit gratiam, inueniens in principum tyrannidem & exactiones. Multis magnatum hoc placuit ac alijs inopibus, dum opes cœnobiorum prædæ ac rapinæ exponeret auferendas, tanquam ab iniustis possessoribus ac malè dilapidantibus. Mirus verò artifex erat Lutherus in animis hominum sibi conciliandis, dolis, mendacijsque blandicijs coram, clam verò morsibus, detractionibus nonnūquam famam denigrare conabatur. Etenim Lutherus abiturus Augusta scripsit ad Legatum Romani Pontificis Cardinalem sancti Sixti, blandissimè gratias agens pro exhibita in se clementia, commemorans, & extollens eius humanitatem & sapientiam. Qui cū vi agere potuisset, per Staupitium agere maluerit. Qui talis ac tantus sit in oculis suis, vt nullus sit in mundo cui libentius auscultet & consentiat: deinde culpam suam agnouit Lutherus nimie tum vehementiæ tum irreuerentiæ, veniamque petebat. Bonum autem virum nequiter lactabat & ludebat, Nam ad alios longè aliter scripsit, non solum priuatim sed & publicè virum illum grauissimè accusans, tyrannidis, superbiæ, infidelitatis, ignorantia, &cæ. Et quòd

quòd nullã syllabã ex sacris literis contra ipsum produxerit vnquã, nec possit etiã si vellet. Ad Leonem quoque decimum sic scripsit de eodem legato. Notum esse arbitror tibi quid mecum egerit Cardinalis sancti Sixti legatus tuus imprudens & infœlix imò infidelis &cæ. Ducem quoque Saxonix illustrissimum Georgium, verbis mellifluis circumvenire satagebat similiter. Venio nunc inquit & procido cû corde ad illustrissimę vestre clementix pedes, & oro quàm humillimè, vt illustris clementia vestra adhuc desistere dignetur, ab inclementi proposito ad persecundũ doctrinam meam. Quàmuis enim illust. clem. vestra non velit credere doctrinam meam esse verbum Dei, Cùm ego sciam & certus sim, oportet me sub anime meæ periculo pro illust. vestre clementię anima curam gere, orare, atque exhortari, an aliquid efficere queam apud illustrissimam vestram clementiam. Neque tamen illustrissima vestra clementia neque vllus hominum, doctrinam meam extinguet aut impediet. Oportet eam progredi, sicut hæctenus fecit. Non enim mea est. Id vnum doleo quòd videre debeam, quomodo illustris. v. clementia tam horrèdè impingat in lapidem angularem Christũ. Et post multa huiusmodi blãda cõ-

VNDE LVTHERO

cludit. Hoc oro, hoc obsecro, solummodo emolliri se sinat illust. clementia vestra in hoc vno articulo, vt verbum Christi, quod per me in lucem venit, liberum sit: de quo absque dubio gaudent omnes angeli. Hæc Lutherus. Cui fortis, pius, & grauitate virili semper constans princeps, disertissimè respondit ad singulos epistolæ articulos, qui nec dolis, nec blanditijs, nec minis, aut conuitijs emolliri aut seduci valuit. Vtrumque enim fortunæ vultum toties ante expertus fuerat. Non dissimili astu, ducis Sabaudia principis verè catholici Caroli animum seducere nitebatur, vt autem eius captaret beneuolentiam sic exorsus est. In primis inquit veniam abs tua clementia peto illustrissime princeps, quòd ego sex hominum neque iussus neque vocatus ad tuam celsitudinem audeo scribere prior. Facit id gloria euangelij Christi, in qua & ego glorior & gaudeo: Vbi illam videro & audiero clarere, & surgere. Dabit igitur tua celsitudo id euangelij causa, quòd præ gaudio tuam dominationem illustrissimam saluto prior. Peruenit enim ad nos fama, (eamque confirmavit eques auratus gallus, incredibiliter feruens in gloriam euangelij, esse scilicet ducem Sabaudie, synceræ pietatis vehementer studiosum & c. Sed operam lusit: quoniam princeps

princeps hic vti nouis his hæreticis infensissimus est, ita assentatorum fecem execratur maxime. Simili blandimento Regem Angliæ circumuenire tentauit, vt libri sui in Angliam reciperentur. Veniam primò postulauit quòd regem scurrilibus impetisset conuitijs immeritum. Deinde palinodiam se cantaturum spondit suorum scriptorum, si maiestati regiæ non sit contemnendum. Ac tandem sic orat. Ipse dominus coöperetur verbis meis, vt rex Angliæ breui fiat perfectus discipulus Christi, euangelijque professor, tum Lutheri clementissimus Dominus Amen.

Vbi autem Rex (vt sagacissime naris est) olfaceret quò tenderet subdola eius oratio, confestim responsum parat singulis Lutheri articulis aptissime satisfaciens. Ac inter cetera sic habet. Scribis Luthere vehemèter pudere te, oculos in nos attollere, quòd te tam leuiter passus sis per operarios iniquitatis (vt ais) aduersus nos moueri. Verum ego profectò non paulò magis admiror, quòd te non pudet serio leuare palpebras, & vel in Deum, vel in hominem quenquam probum oculos intendere, qui te passus sis instigante diabolo, in eam ingenij leuitatem cadere, vt ob carnis ineptias & obscenas libidines (quum frater Augustinianus esses, monacham Deo

O .v. dica-

VNDE LVTHERO

dicatam scelerato compressu violaris. Verum
etiam quod nimio execrabilius est, publicè
pro vxore nuptijs incestissimis traduxisti. At-
que ita palam summo cum totius mundi stu-
pore, summo per orbem totum opprobrio
vestro, summo cum sacrosancti coniugij con-
temptu, summa cum sanctissimorum votorum
contumelia per nephas abuteris in quotidia-
num prostibulum & cæ. Scripsit præterea
Antuerpiensibus epistolam. Et alteram item
christianis qui sunt in Hollandia, Brabantia-
que & Flandria, vt saltem Saxones credant
Lutherum euangelio suo totum penè mun-
dum repleffe. Mos hic est hæreticorum, vt
si qui sint quos blandimentis, adulationibus
emollire, dolis mendacijsque seducere ne-
queant, minas adiiciant, vt difficiles aut in-
credulos saltem eiusmodi terreant. Sic Va-
lentinus & Marcion habebat quædam verba
barbara & incognita, vehemētia & imperiosa:
Et ea mira fiducia pronunciantes territabant
iudices, infirmos rapiebant in suam senten-
tiam. Mulieribus etiam spiritum prophetiæ
dabant, asseuerantes prophetiam fore quic-
quid dicerent. Vt tradit Irenæus. Simili
versutia vsus est Rex Syon Ioannes à Leydis
oppido Hollandiæ, artificio sartor, factus
anabaptistarum princeps, in ciuitate Monaste-
riensi

riensi vrbe Vvestualiaë . Hic dedit suis Apostolis vnique nummum aureum valoris .9. florenorum, quos misit in diuersas ciuitates. Qui urbem aliquã ingressi horribili clamore tonuerunt dicetes, Conuertimini & agite penitentiam . Tempus enim breue est, vt patet fit vobis misericors . Iam em̄ securis ad radicẽ posita est . Quòd si pacem nõ receperitis, breui subuertetur vrbs vestra. Deinde procedentes ad senatum accesserunt prætorium cuiuslibet vrbis, & coram senatu expandentes in terra pallia sua, nũmosq; illos super ea proijciantes dixerunt, Nos à patre huc sumus missi, ad annũciandũ vobis pacẽ. Quam si receperitis, bona vestra in cõmune tradite. Quòd si nolueritis, nos hoc aureo nummo protestamur coram Deo, quòd pacem eius non recipitis, sed contemnitis . Quàm verus fuerit vates docuit eius finis. Nam positus in ferrea cauea, melle litus volueribus, apibus ac muscis dilacerandus fuit expositus . Pari schemate ædedit Lutherus libellum theutonicum de destructione Hierusalẽ, qui venalis ferebatur in comitijs spirensibus an. 1526. In quo suũ cõmendãs euangeliũ, cuncta mala euẽtura denũciabat Germanis nisi ei obediretur. Nunc esset tẽpus inqt vt bonũ nostrũ agnosceremus & euãgeliũ cũ gaudio acceptaremus. Nũc em̄ offertur

offertur

VNDE LVTHERO

offertur nobis gratia per quam pacifici esse possimus. At non accipimus corde arbitramur nos esse tutos, & non videmus magnam cladem quæ iam contigit, Quos pro optimis habuimus, hi populum in errores mittunt, ut nesciant penè homines quid faciant, aut quid omittant. Est igitur nunc tempus gratiæ præ foribus. Nos autem contemnimus & reijcimus in ventum. Hoc Deus neque vult, neque potest nobis ignoscere. Quòd ergo verbum eius ita contemnimus ultione dignum est, & vlciscetur etiam si centum annos differatur ultio. At non diu differetur: Et quanto clarius est verbum tanto grauior erit ultio. Vereor ne tota Germania peritura sit. Deus hanc nequitiam inultam dimittere non potest: Nec diu conniuebit. Tota igitur Germania peribit ut vereor, oportet eam interire funditus. Ecce quos fictis blandimentis & fucis pellicere non valet terroribus pulsat. Sed Christus zelabit pro sua sponsa ecclesia. Simulatione ac mendacijs neque raris neque minimis vbique fere vsus est, quibus innoxios animos & simplices fascinare & pellicere studuit. Scripsit enim ad Carolum quintum Cæsarem epistolam simula humilitate odio sisque in aduersarios que relis accuratè depictam. Testor meâ consci-
 tiam

tiam inquit, ac optimorum virorum iudicio,
 non nisi euangelicam veritatem studui euul-
 gare, aduersus superstitiosas humanæ traditio-
 nis opiniones. Frustra veniam peto, frustra si-
 lentiū offero: Frustra pacis cōditiones propo-
 no, frustra meliora erudiri postulo. Sed mēti-
 ta est iniquitas sibi. Nam verbo licet asseru-
 erit sese submittere Roma. pontifici, sanctis
 patribus, ecclesiæ decretis, academijs insigni-
 bus, Oecumenicis concilijs, ac superiorum iu-
 dicio melius sentientium, factis aliud præsta-
 bat. Nam Roma. pontificem, patres veteres,
 concilia vniuersalia, vniuersitates, etiam ipsos
 Apostolos in primo concilio dixit errasse,
 ideo nullius voluit stare iudicio, ne angeli
 quidem, Ac in eam arrogantiam elatus est,
 vt dicat se de omnibus certum, nec in aliquo
 errasse. Voluit præterea cuilibet liberum
 esse, tenere & fouere suam opinionē & fidem.
 Quapropter reprehendit principes quòd se-
 uirent in anabaptistas. Ait enim vnicuique
 liberum esse debere credere vt velit. Nam si
 malè credat, satis ei penarum fore in inferno
 eternaliter, ideo non debet temporaliter quo-
 que puniri. Hæc Lutherus in libro contra
 anabaptistas. Sed nescit aut dissimulat Luthe-
 rus publicis quoque legibus in rebaptizato-
 res antiquitus animaduersum esse. Non vult
 atten-

C. ne san-
 ctam bap-
 tizeretur.

DE ALIIS HAC TEMPESTA.

Exod. 22.

Deut. 13.

attendere quid præceperit Dominus in Exodo, Maleficos nō patieris viuere. Et in deuterio. de prophetis qui somnijs seducūt homines, Auferes malum de medio tui. Dicit enim Innocentius Papa & recitatur dist. 83. ca. error Error cui non resistitur, approbatur. Et veritas cū minimè defensatur opprimitur. Negligere quippe cū possis perturbare peruersos, nihil aliud est q̄ fouere. Neque caret scrupulo societatis occulte qui manifesto facinori definit obuiare. Itē dist. 45. ca. Sed illud dicit Hieron. Quæ enim est ista misericordia, quæ ista bonitas, vni parcere & omnes in discrimē adducere; Polluitur enim ex vno peccatore populus, sicut ex vna oue morbida vniuersus grex inficitur. Itaque mali auferendi sunt ne alijs noceant. Et sicut Iudæi aut Pagani ad fidem Christi non sunt compellendi, Ita qui fidem susceperunt tenere cogatur dicit cōciliū Toletanum, vt habetur dist. 45. ca. de Iudæis.

De aliis hac tempestate hærestarchis, ac eorum hærestibus abortis. CAP. XXXVIII.

PHILOM. Gratias tibi ago præceptor candidissime quòd tua diligentia discuerim à perfidia Lutheranorū. Subortæ ne sunt & aliæ hæreses hac tempestate à quibus cauendum erit?

ORTHODOXVS Vtique. In primis occurrat